

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Alan Sınavına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Investigation of the Opinions of Pre-Service Social Studies Teachers Regarding the Field Test

Selçuk Beşir DEMİR*, Kadir BÜTÜNER**

Özet: Bu araştırmanın amacı; öğretmen adaylarının 2013 yılından itibaren uygulamaya konulan alan sınavına yönelik öğretmen adaylarının görüşlerinin incelenmesidir. Araştırmada ortaya çıkan bulgular yeni sistemdeki eksiklikleri tespit edilmesi yönünden önem arz etmektedir. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmada katılımcılar; amaçlı örnekleme (Patton, 2014) yöntemlerinden homojen örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Araştırma Sivas ili Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 4. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu eğitim fakültesi öğrencisi olan 3'ü erkek 3'ü bayan olmak üzere 6 kişiden oluşmaktadır. Araştırmanın veri toplama aracı Yarı Yapılandırılmış Mülakat Formu'dur. Araştırma sürecinde tüm mülakatlar ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır. Araştırma kapsamında 140 dakikalık mülakat yapılmış, ses kayıtları herhangi bir elemeye tabi tutulmadan, ham veri olarak Microsoft Word programına aktarılmıştır. Araştırmada her bir transkript, satır-satır analiz yaklaşımı kullanılarak analiz edilmiştir. Mülakat verilerinin yorumlanması sürecinde endüktif betimsel analiz, içerik analizi ve sürekli karşılaştırma tekniği kullanılmıştır. Verilerin analizi sonucu: 1. alan sınavına ve içeriğine yönelik bulgular ve 2. alan sınavının geçerlik ve güvenilirliğine yönelik bulgular olmak üzere iki tema belirlenmiştir. *Anahtar Kelimeler:* alan sınavı, kpss, öabt, öğretmen seçimi, öğretmen atamaları.

Abstract: The aim of this study is to investigate the opinions of pre-service teachers regarding the field test that has been enforced as of 2013. The findings of this study are predicted to contribute to the implementation of the new system. The study was carried out pursuant to the design of case study method that is one of the qualitative research methods. Among the purposeful sampling methods, the Homogeneous sample method (Patton, 2014), was used in the study. The study was conducted with the 4th Grade students enrolled at Cumhuriyet University, Education Faculty, Social Studies Education, in Sivas. The sampling consisted of six students, three males and three females. In the research, semi-structured interview form was used as a data collection tool. All the interviews were recorded on a tape recorder throughout the research. A 140-minute interview was had within the scope of the research; the tape recordings were computerized through the Microsoft Word processing program as raw data without being subjected to any screening. Each transcript in the research were analyzed by using line by line analysis approach. Inductive descriptive analysis, content analysis and the constant comparison technique were used in the interpretation of the interview data. As a result of analysis of the interview data, two major themes emerged; 1. Opinions on the field exam test and its contents. 2. Opinions on the validity and reliability of the test.

Keywords: field test, ppse, tfkt, selection of teachers, teacher recruiting.

GİRİŞ

Son yıllarda üniversitelerden mezun olan öğretmen sayısı ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından istihdam edilen öğretmen sayısı arasındaki arz talep dengesizliği nedeniyle Milli Eğitim Bakanlığı, ihtiyacı ve mevcut ekonomik şartlar doğrultusunda sıralamaya dayalı sınav

* Yrd. Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ABD, sdem@hotmail.com

** Yüksek Lisans Öğr., Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ABD.

yöntemleriyle öğretmen seçmeye çalışmaktadır. Bu kapsamda, 2013 yılına kadar 120 soruluk genel yetenek-genel kültür ve 120 soruluk eğitim bilimlerinden oluşan Kamu Personeli Seçme Sınavı ile ihtiyaç dahilinde öğretmen seçmeye çalışmıştır. Binlerce adayı ilgilendiren öğretmen seçmek için kullanılan sistemlerin etkililiği Baştürk (2007); Çimen ve Yılmaz (2011); Elçiçek, Tösten ve Kılıç (2012); Şahin ve Arcagök (2010) tarafından yapılan araştırmalarda belirlenmeye çalışılmaktadır.

KPSS ile ilgili alanyazın incelendiğinde, yapılan araştırmalar; akademik başarı ile KPSS başarısı arasındaki ilişki, KPSS yönteminin değerlendirilmesi, KPSS'ye yönelik öğretmenlerin algıları, öğretmen adaylarının sınav kaygısı ve KPSS, öğretmen adaylarının KPSS'ye ilişkin görüşleri üzerinde olmakla birlikte sınırlı sayıdadır. Eraslan (2004) öğretmenlik mesleğine girişte KPSS yönteminin değerlendirmesiyle ilgili çalışmasında; öğretmen adaylarının KPSS'nin gerekliliğine inanmadığı, öğretmen atamalarında farklı ölçütlerin de yer alması gerektiği, sınavda ölçülen eğitim bilimleri ve genel kültür-yetenek bilgi düzeyinin yeterli olmadığı, sınavın objektif olmadığı, sınava hazırlanırken öğretmen adaylarının kursa gitme ihtiyacının olduğu sonuçlarına varmıştır. Okçu ve Çelik (2009) öğretmen adaylarının KPSS'ye yönelik görüşlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmaya katılan öğretmen adaylarının yarısından fazlası (% 54) KPSS'de alan bilgisiyle ilgili soru sorulmasını istemektedir. Nartgün'ün (2008) öğretmen adaylarının gözüyle atama esaslarına ilişkin yaptığı araştırma sonucuna göre katılımcıların dört yıllık eğitimi sonunda geleceklerinin bir sınavla belirlenmesine karşı oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu nedenle ihtiyaç kadar öğretmen yetiştirilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. "KPSS'ye alternatif nasıl bir uygulama önerirsiniz?" sorusuna alan sınavı ve KPSS sınavı şeklinde cevap vermişlerdir. Baştürk (2007) KPSS de alan eğitimiyle ilgili soruların olmamasının Eğitim fakültelerindeki "alan bilgisi ve eğitimi" ile KPSS arasında bir kopukluk yarattığını belirtmiştir.

Çelik ve Kavak (2009) tarafından yurt dışında gerçekleştirilen öğretmen atamalarıyla ilgili sınavlar ve konu ile ilgili gerçekleştirilen araştırmalar dikkate alınarak; KPSS'nin içerik olarak öğretmen adaylarının kendi branşlarındaki alan bilgisini ölçebilecek bir sınav olmadığını, KPSS-Öğretmenlik Sınavı'nın alan bilgisi ve alanların öğretime ilişkin sorular içermemesinin büyük bir eksiklik olduğu belirtilmiştir.

Yüksel (2003) tarafından yapılan araştırmada kapsam geçerliği konusunda KPSS'de yer alan sorular incelenmiş, genel kültür ve genel yetenek konularına çok fazla ağırlık verildiği, buna karşılık alan bilgisi ve alan bilgisi öğretime hiç yer verilmediğini belirtilmiştir. Bu sınavda öğretmenlik mesleğine giriş, öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme ile sınıf yönetimi gibi formasyon bilgisi derslerinde yeteri kadar soru sorulmadığı, buna karşılık soruların ağırlıklı olarak öğretimde planlama ve değerlendirme, gelişim ve öğrenme, rehberlik derslerinde sorulduğu ifade edilmiştir. Gündoğdu, Çimen ve Turan'nın (2008) öğretmen adaylarının KPSS'ye yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada; sınavın çok önemli olduğu ve öğretmen adaylarının kaygı düzeylerini yükselttiği ancak iyi öğretmen seçen bir sistem olmadığı, öğretmen adaylarının kaygı düzeylerini yükselttiği sonucuna ulaşılmıştır.

Atav ve Sönmez (2013); Elçiçek, Tösten ve Kılıç (2012); Gündoğdu, Çimen ve Turan (2008), KPSS'nin nitelikli öğretmeni seçebilecek nitelikte bir sınav olmadığını; Çimen ve Yılmaz (2011) öğretmen adaylarının % 60'ı KPSS'nin alan sınavı eklenmemiş haliyle içerik açısından uygun olmadığını belirtmiştir. Başkan ve Alev (2009) öğretmenlik meslek derslerinde kazanılan davranışların sınırlı bir kısmının KPSS'de ölçüldüğünü belirtmiştir.

Kuran (2012) araştırma bulgularına dayanarak, KPSS'de her branşta yer alan öğretmenler için farklı alanları kapsayacak soruların sorulması ve soruların hem her branşın özelliğine, hem de öğretmenlik için gerekli bilgi ve becerileri ölçmeye uygun hale getirilmesi gerektiğini önerilmiştir.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ ALAN SINAVINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Şahin ve Arcagök (2010) ise KPSS'nin öğretmen adaylarının geleceğine yön veren önemli bir sınav olduğunu, ancak nitelikli öğretmenleri belirleyemeyen gereksiz bir sınav olduğunu iddia etmiştir.

Baştürk (2007) ÖSS ile ÜNO arasında ve ÜNO ile KPSS arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir. Öte yandan, ÖSS'nin KPSS performansını istatistiksel olarak yordayan bir değişken olduğu belirlenmiştir. MEB ise öğretmenlik mesleğinin temel bilgi ve becerilerinin yanında kendi alanında da ileri düzey bilgi ve becerilere sahip öğretmenlere ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir (MEB, 2013).

Yukarıda bahsedilen kuramsal çerçeveden hareketle 2013 yılından itibaren MEB kendi beklentileri doğrultusunda 15 branşa yönelik alan bilgisi ve alan eğitiminden oluşan alan sınavı yapacağını belirtmiş ve sınavın amacının alanında iyi öğretmen yetişmesini sağlamak ve alanında yeterli bilgiye sahip olan bireyleri görevlendirmek olduğunu açıklamıştır (MEB, 2013). MEB tarafından ÖSYM'ye yaptırılan bu sınavın içeriğinde 40 soruluk Alan Bilgisi Testi ile 10 soruluk Alan Eğitim Testi yer aldığını ve "Sınıf Öğretmenliği, Fen- Teknoloji öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği, Fizik Öğretmenliği, Kimya Öğretmenliği, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği, Tarih Öğretmenliği, Coğrafya Öğretmenliği, Felsefe Grubu Öğretmenliği, Psikoloji Danışmanlık ve Rehberlik, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği" belirtilen bu branşlarda sınav yapılacağını kamuoyu ile paylaşmıştır. Bakanlığın 2013 tarihli açıklamaları incelendiğinde, alan sınavının kendi branşında öğretmesi istenen öğretim programında var olan konular hakkında derinlemesine bilgi ve beceri sahibi ve kendi alanındaki konuların nasıl öğretilmesi gerektiği konusunda yeterliliğe sahip adaylar seçmek istemektedir.

Alanyazında üniversiteye giriş puanı, üniversite mezuniyet başarı puanı ile KPSS başarı puanı arasındaki ilişkiyi yordamaya yönelik çalışmalar mevcuttur. (Açıl, 2010; Atasoy, 2004; Atasoy ve Demir, 2014; Bahar, 2006; Bahar, 2011; Ercoşkun ve Nalçacı, 2009; Ergün, 2005; Kablan, 2010; Özkan ve Pektaş, 2011; Yeşil, Korkmaz ve Kaya, 2007). Ancak alan sınavı ile ilgili alanyazın incelendiğinde yeni uygulamaya konulan alan sınavına yönelik öğretmen adaylarının görüşlerini belirlemeye yönelik Erdem ve Soylu (2013) dışında bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu noktadan hareketle bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının 2013 yılından itibaren uygulamaya konulan alan sınavına yönelik görüşlerinin incelemektir. Bu araştırmada ortaya çıkan bulguların yeni sistemde uygulamaya katkı sağlaması önemli görülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Araştırmada, alan sınavına yönelik öğretmen adaylarının görüşlerini derinlemesine resmetmek amaçlandığı için araştırma konusuna ve amacına en uygun olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması araştırması gerçek yaşamın, güncel bağlam ya da ortamın içindeki bir durumun araştırılmasını gerektirmektedir (Yin, 2009). Durum çalışması araştırmanın hem ürünü hem de nesnesi olabilecek nitel araştırma içerisindeki bir desen türüdür. Durum çalışması araştırması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem (bir durum) ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler (durumlar) hakkında çoklu bilgi kaynakları aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır (Creswell, 2014). Araştırmada öğretmen adaylarının alan sınavına yönelik, bakış açılarını, algılarını, deneyimlerini kısaca alan sınavı ile ilgili var olan durumu derinlemesine

resmedebilmek amaçlandığından; araştırma süreci durum çalışması desenine uygun olarak yürütülmüştür.

Katılımcılar

Araştırma Sivas ili Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 4. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu Eğitim Fakültesi öğrencisi olan 3'ü erkek 3'ü bayan olmak üzere 6 kişiden oluşmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden homojen örnekleme yönteminden yararlanılmıştır (Patton, 2014:236).

Amaçlı örneklemin amacı, araştırmada çalışılan soruları aydınlığa kavuşturacak zengin bilgi içeren durumları seçmektir. Homojen örnekleme asıl nokta odak grupların genellikle benzer yapılardan gelen ve benzer deneyimleri yaşamış insanları bir araya getirmek suretiyle onları etkileyen temel konular üzerine mülakat yapılmış olmasıdır (Patton, 2014:236). Homojen örnekleme yönteminin seçilmesindeki amaç (Patton, 2014:236) tarafından belirtilen küçük ve homojen bir örnekleme ele alarak belli alt grupları derinlemesine çalışmaktır. Çalışma grubu belirlenirken, benzer yapılara sahip, alan sınavına hazırlanan ve bu bağlamda duruma yönelik deneyimleri olan Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilimdalı'nda öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencileri tercih edilmiştir. Araştırmada etik hususlar gereği, her bir öğrenci araştırmaya katılmadan önce araştırma hakkında bilgilendirilmiş ve gönüllülük esası üzerine çalışmaya katılmıştır. Araştırmada öğrencilerin isimleri kullanılmamış, öğrenciler K1'den K6'ya kadar rumuzla ifade edilmiştir. Katılımcılar ile ilgili ayrıntılı bilgi tablo-1 de gösterilmiştir

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Rumuz	Cinsiyet	Branş	Sınıf	Yaş
K1	Erkek	Sos Bil. Öğret.	4	22
K2	Erkek	Sos Bil. Öğret.	4	23
K3	Erkek	Sos Bil. Öğret.	4	25
K4	Bayan	Sos Bil. Öğret.	4	23
K5	Bayan	Sos Bil. Öğret.	4	23
K6	Bayan	Sos Bil. Öğret.	4	22

Veri Toplama Araçları ve Süreci

Araştırmada, alan sınavına yönelik öğretmen adaylarının görüşlerini belirlemek amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan Yarı Yapılandırılmış Mülakat Formu kullanılmıştır. Çalışmada; Yarı Yapılandırılmış Mülakat Formu; katılımcıların mülakat esnasında verdikleri cevapların altında yatan nedenleri derinlemesine irdeleyebilmek ve sürece bağlı olarak katılımcılara yeni sorular yöneltebilmek amacıyla, tercih edilmiştir.

Önce taslak bir mülakat formu hazırlanmıştır. Hazırlanan taslak mülakat formu soruları, nitel araştırma yöntemleri konusunda uzman bir öğretim üyesi tarafından ayrıntılı bir incelemeye tabi tutulmuştur. Uzman görüşü doğrultusunda, mülakat soruları yeniden şekillendirilmiştir. Mülakat formundaki soruların niteliği ve yeterliliği hakkında bilgi edinmek için araştırmacı tarafından katılımcılar arasında yer almayan Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilimdalı'nda öğrenim gören iki dördüncü sınıf öğrencisi ile pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulama sürecinde elde edilen veriler sadece mülakat formunun şekillendirilmesi sürecinde kullanılmıştır. Pilot uygulama sonucunda mülakat formunda yer alan sorular; dil ve anlatım, akıcılık, anlam, bağlam hususları dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir.

Çalışmada katılımcılara mülakat formundan yer alan tüm sorular sorulmuştur. Verilen cevapların derinlemesine irdelenebilmesi için katılımcılara katılımcıların görüşleri

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ ALAN SINAVINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

doğrultusunda derinlemesine neden ve sonuçlara ulaşabilmek için sonda sorular da yöneltilmiştir. Mülakat formunda yer alan sorular genel olarak şu şekilde ifade edilebilir.

- 1) Alan sınavına yönelik genel olarak düşünceleriniz nelerdir?
- 2) Alan sınavının içeriğine yönelik görüşleriniz nelerdir?
- 3) Üniversitede verilen eğitim ile alan sınavı içeriğinin arasındaki ilişkiyi değerlendir misiniz?
- 4) Alan sınavının güvenilirliği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
- 5) Alan sınavının yordama geçerliği hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Araştırmaya ilişkin veriler, Cumhuriyet Üniversitesi'nde mülakatı olumsuz etkilemeyecek sessiz bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar 2013 yılının Aralık ayı boyunca sürmüştür. Çalışma kapsamında 140 dakika 35 saniye süren mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara çalışmanın amacı hakkında bilgiler verilmiş ve kişisel bilgilerin gizli tutulacağına ilişkin ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Mülakat Dökümleri

Araştırma süresince çalışma grubuyla yapılan tüm mülakatlar ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır. Kaydedilen veriler ham veri olarak Microsoft Word yazı işleme sistemiyle metne dönüştürülmüş, bu metinler katılımcılara tek tek sunulmuş ve kendi görüşleri olduğu teyit ettirilmiştir.

Verilerin Kodlanması

Veriler kodlanmadan önce iki araştırmacı tarafından verilerin dökümü olan transkriptler satır satır okunmuştur. Bununla beraber araştırmanın amacı çerçevesinde önemli olan boyutlar saptanmış ve her bir boyutun ne anlam ifade ettiği belirlenmeye çalışılmıştır. Kodlamalarda katılımcılar tarafından ifade edilen kelime ve kavramlar mümkün olduğu kadar kod olarak kullanılmıştır. Ancak katılımcıların kullandıkları kelime ve kavramların kodlama sürecinde yetersiz kaldığında durumu/düşüncüyü en iyi ifade edebilecek başka kavramlar kod olarak araştırmacılar tarafından belirlenmiştir. Verilerin kodlanmasında, Patton (2014) tarafından ifade edilen satır-satır analiz (line by line analysis) yaklaşımı kullanılmıştır. Bir kelime, kelime öbekleri veya bir cümle veri analizi için bir birim teşkil etmiştir.

Yorumlama Teknikleri

Mülakat verilerinin yorumlanması sürecinde endüktif (inductive) betimsel analiz, içerik analizi ve sürekli karşılaştırma tekniği (constant comparison) kullanılmıştır (Marshall & Rossman, 2011; Miles & Huberman 1994).

Betimsel analizde, görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtmak için sık sık doğrudan alıntılara yer verilmiştir. İçerik analizinde ise veriler öncelikle bölümlere ayrılmış ve bu bölümler incelenerek karşılaştırılmıştır. Daha sonra bu bölümlerden anlamlı kavramlar oluşturup aynı kavramları çağrıştıran kodlar ortak kategori altında birleştirilmiştir. Son aşamada verilerden çıkan temalardan anlam bütünlüğü sağlanıp yorumlama yoluna gidilmiştir.

Araştırmada İnanırlılık, Aktarılabirlik, Tutarlılık ve Teyit Edilebilirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik, belirli süreçler vasıtasıyla bulguların doğruluğu için araştırmacı kontrolünü ifade ederken, nitel güvenilirlik, farklı projeler ve farklı araştırmacıların açısından da araştırmacının yaklaşımının tutarlılığını işaret etmektedir (Creswell ve Miller, 2000; Gibbs, 2007; Patton, 2014; Yıldırım ve Şimşek 2013). Nitel araştırma yaklaşımının benimsendiği bu araştırmada geçerlik ve güvenilirlik kavramları yerine inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik kavramlarının kullanılması daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Geçerlik ve güvenilirlik kavramları nicel araştırmalara özgü kavramlar niteliğinde olup, nitel araştırmaların temel ilkeleri ve temel paradigması ile çelişmektedir (Mills, 2003).

İnanırlılık

Geçerlik, nitel araştırmaların güçlü yanlarından biridir ve okuyucu, katılımcı ve araştırmacının bakış açısından bulguların doğru olup olmadığının belirlenmesine dayanmaktadır (Creswell ve Miller, 2000). Araştırmada geçerliği artırmak için ilgili alan yazın incelenmiş, konu ile ilgili kavramsal bir çerçeve oluşturularak mülakat formu geliştirilmiştir. Çalışma grubuyla yapılan mülakatlar yazılı hale dönüştürülmüş, yazılı metinlerin doğruluğunun teyit edilmesi için yazılı metinler katılımcılar tarafından incelenmiştir.

Aktarılabirlik

Çalışma grubuyla yapılan tüm mülakatlar ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır. Araştırma süresince elde edilen tüm veriler, araştırmacılar ve nitel araştırma yöntemlerine hâkim bir öğretim üyesi tarafından değerlendirilip, ayrı ayrı kodlanmış ve tüm kodlamalar arasında genel anlamda görüş birliği sağlanmıştır.

Araştırmanın her aşaması okuyucuya ayrıntılı olarak sunulmuştur. Sürecin tüm öğelerinin okuyucunun gözünde canlanması için raporlaştırma aşamasında ayrıntılı betimlemeler kullanılmıştır. Bu doğrultuda araştırmacılar toplanan betimsel verilerin benzer bağlamlardaki çalışma gruplarına transfer edilebileceği kanaatindedir. Araştırmacılara göre; bu araştırmada elde edilen sonuçların, araştırmayı okuyanlar arasında aynı veya benzer şekilde anlaşılması gerekmektedir. Bu bağlamda, araştırma sürecinin ve araştırma ortamının okuyucuların zihinlerinde canlanabilmesine olanak sağlamak için, araştırmacılar tarafından araştırmaya ile ilgili aktarımlar sade ve anlaşılır bir üslupla özetlenmiştir.

Tutarlılık

Araştırmanın tutarlılığını artırmak için bulguların tamamı yorum ve genelleme yapılmadan okuyucuya sunulmuştur. Araştırma sürecinde elde edilen tüm veriler, araştırmacılar ve nitel araştırma yöntemlerine hâkim bir öğretim üyesi tarafından değerlendirilip, ayrı ayrı kodlanmış ve tüm kodlamalar arasında genel anlamda görüş birliği sağlanmıştır. Araştırmada tüm kodlamalar güvenilirlik hesaplaması için; Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü [Güvenirlik= Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)] kullanılmıştır.

Teyit Edilebilirlik

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ ALAN SINAVINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Araştırmanın teyit edilebilirliğini sağlamak için, süreç içinde elde edilen ham veriler ve kodlamalar ilgililerin inceleyebilmelerine imkân sunmak için araştırmacılar tarafından saklanmaktadır.

BULGULAR

Verilerin analizi sonucunda; 1-Alan sınavına ve içeriğine yönelik bulgular ve 2-Alan sınavının geçerliğine ve güvenilirliğine ait bulgular olmak üzere iki temaya ulaşılmıştır.

Alan Sınavına ve İçeriğine Yönelik Bulgular

Mülakat verilerinin analizi sonucunda katılımcıların tamamı 2013 yılından itibaren öğretmen adaylarının kendi alanlarından alan sınavı yapılmasını olumlu karşıladıklarını geçmiş ile günümüz arasında değerlendirme yaparak, 2013 yılı öncesi Matematik ve Türkçe soruları veya benzer sorularla Sosyal Bilgiler öğretmenliği alanından mezun olan nitelikli öğretmenlerin, katılımcıların tabiriyle, “alana özgü bilgi ve beceriye” sahip öğretmenlerin seçilemeyeceği, 2013 yılından itibaren öğretmenlerin kendi alanlarındaki bilgi veya konulardan sorumlu olması katılımcıların tamamı tarafından olumlu bir gelişme, nitelikli bir çalışma olarak görüldüğü ve bu uygulamanın geç kalmış bir çalışma olarak algılandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu konu ile ilgili Katılımcı-2;

Alan sınavı ile ilgili düşüncelerim olumlu ve alan sınavının geç kalınmış bir sınav olduğunu düşünüyorum. Çünkü alan sınavındaki gerek alan bilgisi gerekse alan eğitimi bize üniversitede 4 yıl boyunca verilen eğitimi kapsamaktadır. Ama 2013 yılından önce sadece genel kültür-genel yetenekten sınava girip Türkçe-Matematik gibi derslerle uğraşıyorduk.

şeklinde görüş bildirmiştir.

Kendilerine “alan sınavını niçin destekliyorsunuz?” diye sorulduğunda bu sınavın nitelikli öğretmen seçeceğini diğer bir ifade ile alanını bilen öğretmenleri seçeceğini, bu durumda doğrudan doğruya eğitim üzerindeki kaliteyi artıracaklarını vurgulamışlardır. Katılımcıların alan sınavını desteklemesinin bir nedeni olarak bu sınavın alanına hakim diğer bir deyişle alanını bilen öğretmenlerin kazanacağından dolayı adaletli olacağı kanısından hareketle açıkça desteklerini; “olumlu, geç kalmış, destekliyorum, mutlaka yapılmalı, çok isabetli” gibi kelimelerle açıklayarak, sınava olan desteklerini ifade etmişlerdir.

Alan sınavını içeriğine yönelik katılımcıların tamamı yöneltilen 50 sorunun kapsamlı olduğunu belirterek kendilerinin fakültede gördükleri iletişim ve İnsan İlişkileri, Bilim, Teknoloji Sosyal Değişme, Sosyoloji, Arkeoloji, Antropoloji, Sosyal Psikoloji vb derslerden sınava tabi tutulduğunu fakültedeki derslerle alan sınavında sorulan soruların konularının paralellik taşıdığını ancak tabi tutulduğu kapsamlı bu sınavın kendilerinin çok fazla çalışmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Kendilerine “kapsamın bu kadar geniş olmasının sonuçları nelerdir?” sorusu yöneltildiğinde; bu durumun kendilerinin bilgi ve becerilerinin artacağına ve kendilerine katkı sağlayacağını ancak çok fazla çaba sarf etmeleri gerektiğini beyan etmişlerdir. Bu konu ile ilgili “ben üniversitede verilen eğitimin alan sınavını yansıttığını düşünüyorum. Yani üniversitede 4 yıl boyunca aldığımız eğitim alan sınavındaki bütün derslerin toplamı denebilir bu açıdan verilen eğitimin alan sınavına etki edeceğinin düşünüyorum” (Katılımcı-5) demiştir. Yine bu konu ile ilgili “herkesin 4 yıl boyunca aldığı derslere paralel bir sınava girmesi öğretmen adayları için olumlu bir durumdur. Yani alan sınavının içeriğinin üniversitedeki derslerden oluşması adaylar için olumlu bir durumdur” (Katılımcı-6) ifadeleriyle düşüncelerini belirtmiştir.

Alan sınavının içeriğinin fakültede verilen eğitimle veya işlenen derslerle paralel olmasına rağmen katılımcılar öğretim elemanlarının bu süreçte hatırı sayılır düzeyde etkili olduklarını belirterek; öğretim elemanlarının derse ve konuya hakim olmamasının, ilgisiz davranmasının ya da konuları eksik veya yüzeysel anlatmasının kendilerinin verimini ve başarısını olumsuz yönde etkileyeceğini yukarıda belirtilen eksikliklerden dolayı kendilerinin alan sınavına hazırlanmak için dershaneye ve akademik kitaplara yöneldiklerini ve bu doğrultuda alan sınavına hazırlandıklarını ifade etmişlerdir. Kendilerine “fakültede işlenen derslerin ve alan sınavındaki soruların paralel olmasının yansımaları nelerdir?” şeklinde bir soru yöneltildiğinde fakültedeki derslere yönelik ilgilerinin arttığını belirtmişler ancak öğretim elemanlarından kaynaklanan sorunların kendileri üzerinde olumsuz yansımalarının olacağını sıklıkla ifade ederek, “öğretim elemanı konuya hakim değilse, derse ilgisizse, yarım yamalak işliyorsa, ders anlatmak için ders anlatıyorsa...” gibi ifadeleri kullanarak fakültedeki dersler ile alan sınavının içeriğinin uyumlu olmasına rağmen belirttikleri faktörlerden dolayı kendileri için olumsuz sonuçlar doğurabileceğini belirtmişlerdir. Bu konu hakkında Katılımcı-1:

Bizim Antropoloji dersimiz vardı ve hocamız başka fakülteden geliyordu. Bu hocamız derse ilk geldiğinde ben sizi geçireceğim kendinizi kasmanıza gerek yok, devam zorunluluğu da yok. İleride çok işinize yarayacak bir ders değil- diyerek bizi Antropoloji dersinden soğuttu ve derse gelmemizi de etkiledi. Bu sebepten dolayı bu tarz derslere karşı olumsuz tutum sergiledik.

diyerek, düşüncelerini bir örnekle destekleyerek dile getirmiştir.

Katılımcılar alan sınavında kendilerine dört yıl boyunca fakültede aldığı derslere yönelik soruların yöneltildiğini beyan etmiş ve özeleştiri yaparak fakültedeki dersleri sınav odaklı, derse geçmek amaçlı çalıştıklarını, ezbere dayalı olarak derse geçme amaçlı çalışılan bu derslerin unutulduğunu, bu durumda verimsizliğe neden olduğunu, doğrudan doğruya da alan sınavındaki başarıları üzerinde de etkili olacağını vurgulama arzusu gütmüşlerdir. Örneğin “öğretmen adayları sınav gecesi çalışıp geçirim havası içindedirler. Bu şekilde geçebilirsin ama iki gün sonra unutursun ve bir yatırım yapmış olmazsın, bellekte tutma süresi kısa olduğundan o bilgileri unutursun” demiştir. Yine bu konuda Katılımcı-6 ise, “

Üniversitelerde çoğu öğrenci ben dahil sınav odaklı ve sınıf geçme odaklı çalışıyor. Geleceği için hiçbir yatırım yapmıyor ve sadece derse geçme odaklı çalıştığından kolaylıkla bilgileri sınavdan çıkınca unutuyor bu da o öğrencinin alan sınavına boş bir zihinle girmesine neden oluyor.

diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

Katılımcılarda var olan başka bir kanı ise, üniversitenin kalitesinin veya derslerini yürüten öğretim elemanlarının konuya ve derse hâkimiyetlerinin önemli olduğu, kaliteli olarak ifade ettiği üniversitelerle kalitesiz olarak ifade ettiği üniversitelerde aynı derslerin işlenmesine rağmen kapsamın fakülteden fakülteye değişebileceğini, bu durumda adaylar arasında dengesizliğe neden olabileceğini ifade etmişlerdir. Bu konu ile ilgili Katılımcı-3:

Ben burada iki üniversiteyi ele almak istiyorum. Ben X üniversitesinde ve Y üniversitesinde eğitim aldım bu iki üniversitedeki eğitimin çok farklı olduğunu gördüm. Mesela biz Y üniversitesinde geçen sene kazanımları öğrendik. Ama X üniversitesindeki öğretmen adayları daha kazanımın ne demek olduğunu bilmiyorlar. O yüzden üniversiteler arasında fark var.

şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Yine bu konu ile ilgili “örneğin benim Z üniversitesinde arkadaşım var ve o arkadaşımın sürekli alanımızla ilgili girdiğimiz sohbetlerde benim aldığım eğitim ile onun aldığı eğitim arasında farklılıklar olduğunu gerek o bana gerekse ben ona söylüyorum” (Katılımcı-2) diyerek düşüncelerini ifade etmiştir.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ ALAN SINAVINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Bu görüşler üzerine kendilerine Türkiye'nin her fakültesinde içeriğin AKTS ve BOLOGNA süreci doğrultusunda benzer olduğu açıklanmıştır. Ancak katılımcılar işlenecek konunun adı ya da dersin adı aynı olsun o dersten alınacak verimin öğretim elemanının kalitesine, öğretim elemanının ilgisine ve diğer faktörlere bağlı olarak değişebileceğini öğretim elemanının bu sisteme göre ders işlenip işlenmediğine yönelik terettütlerinin olduğunu beyan etmişlerdir.

Alan Sınavının Geçerlik ve Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Verilerin çözümlenmesi ve oluşan örüntü doğrultusunda geçerlik konusu; kapsam geçerliği ve yordama geçerliği olmak üzere iki alt kategorileri altında düzenlenmiştir.

Katılımcılar alan sınavının geçerliği ve güvenirliğinin birbiri ile ilişkili olduğunu ve birbirlerinin doğrudan doğruya etkilediklerini beyan ederek ayrıntılı olarak açıklayabildikleri görülmüştür. Alan sınavının kapsam geçerliği ile ilgili olarak katılımcılar fakültede kendilerine sunulan 17 dersten kendilerine alan sınavında soru yöneltildiğini ve sınavının 50 sorudan oluştuğunu, 17 dersten 50 sorunun sorulmasının kapsam geçerliğini düşürdüğünü belirtmişlerdir. Özellikle alan sınavının kapsam geçerliği noktasında soru sayısının az olması hususu katılımcıların tamamı tarafından kapsam geçerliğini düşürdüğü konusunda ortak bir mutabakat olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Örneğin Katılımcı-5:

Kapsam olarak alan sınavı üniversitede verilen dersleri yansıtmaktadır ve böyle olması pozitif bir durumdur. Ama şöyle bir sıkıntı mevcuttur. Bu kapsamı bu dersleri yansıtmak için 50 soru çok az. Çünkü alan sınavı; alan bilgisi ve alan eğitiminden oluşmaktadır. Bu kısımlarda bütün derslerin sorulması mantıklıdır ama 50 soru bu sınav için yetersizdir. Alan sınavının içeriği evet mantıklı olarak belirlenmiştir ama alan sınavında soru sayısı artırılmadıkça bu sınavın kapsam geçerliği hep düşük olacaktır.

diyerek ve bu konu hakkında düşüncelerini belirtmiştir. Katılımcı-3 ise, “koskoca bir Ekonomi kitabına çalıştıktan sonra o kitaptan bir ya da iki soru gelmesi biraz mantıksız geliyor. Her ders için soru sayısı artırılmalı ki insanın çalıştığına değsin ya da diğer disiplinlerle ilgili konu sınırlamasına gidilsin” (Katılımcı-3) şeklinde bir beyanda bulunmuştur. Bu durumu betimlemek için mülakat esnasında; “koca ders için bir iki soruyla yöneltiliyor olur mu hiç...- Benim Arkeoloji hakkında yeterli bilgiye sahip olup olmadığımı bir soru mu ölçecek?- Bir soru ile bir dersteği bilgimi ölçmek akla yatkın mı?” şeklindeki cevaplarının kendileri tarafından bilindiği söylemler dile getirilmiş, katılımcıların tamamı 17 ders için toplam 50 sorunun kendilerine yöneltilmesi durumunu olumsuz yönlerinin olduğunu belirtmişlerdir.

KPSS’de ÖABT’nin puan katsayısının %50 düzeyinde çok yüksek düzeyde etkili olmasına rağmen soru sayısının az olmasını “dengesizlik ve uçurum” olarak tanımlamış, soru sayısının az olmasına nazaran KPSS-ÖABT puan katsayısının yüksek olmasının kapsam geçerliğini düşürdüğü, bu durumun yeniden ele alınarak, soru sayısının artırılması gerektiği konusunda ortak bir mutabakat sunmuşlardır. Özellikle KPSS ÖABT’nin puan katsayısının %50 düzeyinde yüksek olmasının öğrencileri alan bilgisi ve alan eğitimini kapsayan ÖABT’ye yönlendirdiğini belirtmişlerdir.

Katılımcılar tarafından sınavın yordama geçerliği ile ilgili olarak adayların diploma notu ile nitelikli öğretmen seçimi konusunda doğrudan doğruya bir ilişki olmadığını, “diploma notu yüksek olan öğretmen adaylarının nitelikli bir öğretmen olacağı anlamına gelmediğini”, fakültelerde ürüne ve sürece dayalı, alternatif ölçme-değerlendirme etkinliklerinden çok, sınav odaklı değerlendirme yapıldığını iddia ederek, diploma notunun nitelikli öğretmen seçiminde yordamayacağını, diploma notu ile öğretmen seçiminin adaletli olmayacağını ifade etmişlerdir. Kendilerine “alan sınavında başarılı olan bir öğretmenin, nitelikli öğretmen olup olamayacağı?” Sorusu yöneltilindiğinde; alan sınavındaki başarı ile nitelikli öğretmen olma arasındaki ilişkinin

olmadığını, nitelikli öğretmeni tanımlamak için sadece bilgi sahibi olmak kriterinin dikkate alınmasının yanlış olacağını, onlarca öğretmen yeterliliklerinin de dikkate alınarak nitelikli öğretmen tanımının yapılabileceğini ifade ederek, “alan sınavında başarılı olan öğretmenlerin nitelikli öğretmen oldukları anlamına gelmediğini” ancak alanını bilen alanıyla ilgili bilgilere sahip öğretmenlerin seçiminde yararlı olacağını ifade etmişlerdir. Bu konu ile ilgili “üniversite diploma notu ile sınavda alınacak puan arasında bir ilişki göremiyorum. Yani üniversite not ortalaması yüksek olan birinin alan sınavından da yüksek alacağı düşünmüyorum” demiştir. Katılımcı-1 ise, “benim diploma notum düşük olabilir ama bu alan sınavından düşük puan alacağım anlamına gelmez” (Katılımcı-2) şeklinde görüşlerini beyan etmiştir.

Katılımcı-1 ve 2 gibi diğer katılımcılarda diploma notu (akademik mezuniyet başarı puanı) ile alan sınavına alınacak puana arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını iddia etmiştir. Bu iddia üzerine katılımcılara alan sınavının içeriği ile fakültede verilen derslerin içeriğinin benzer olduğunun kendileri tarafından beyan edildiği hatırlatarak kendilerine ‘fakültede aynı derslerde yüksek notlar alan adaylarının alan sınavında niçin aynı oranda başarılı olacağını düşünmüyorsunuz’ sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların tamamı tarafından dersler öğrencilerin günü birlik, sadece dersten geçme amaçlı çalıştıklarını ayrıca fakültelerde ölçme-değerlendirme faaliyetlerinin güvenilirliğinin ve geçerliğinin tartışmalı olduğunu iddia ederek iddialarını desteklemeye çalışmışlardır. Özellikle katılımcıların görüşlerini yansıtan “Nedeni de şu biz zaten ders geçmeye yönelik düşündüğümüzden en düşük notla bile geçsek önemli değil çünkü bizim amacımız bir not ortalaması tutturup mezun olmak.” ve “Fakültelerde yapılan sınavlar ve alınan notlar ne kadar gerçeği yansıtır”, Hocaların kime, neye göre puan veriyor”, “Sınavların kapsam geçerliği nedir ne kadar güvenilir sonuçlara” gibi söylemlerde bulunmuşlardır. Konu daha fazla detaylandırılmak istendiğinde kendileri “alan sınavı nitelikli öğretmeni seçmez ancak alanını bilen öğretmeni seçer” cümleleriyle ifade ederek; bilmek ve uygulamak, teori ile uygulama arasındaki köprünün bilgi odaklı, test temelli alan sınavı ile ölçülemeyeceği noktasında ortak kanaate sahiptirler.

Alan sınavının güvenilirliği ile ilgili olarak katılımcılar kapsam geçerliğine bağlı olarak soru sayısının azlığı ve KPSS-ÖABT sınavının yüksek katsayısının sınavın güvenilirliğini düşürdüğünü ve geçerlik düştükçe güvenilirliğinde düşeceğini ifade ederek kapsam geçerliği ile güvenilirlik arasında doğrudan ilişki kurmuş bu noktada sınavın güvenilirliğinin soru sayısı ve KPSS-ÖABT puan katsayısına bağlı olduğunu ifade etmişlerdir. Güvenirlik konusunda başka bir konu ise ÖSYM’ye olan güven sorunu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Katılımcıların tamamı “soruları sızdırılması olasılığını” vurgulama arzusu güderek, böyle durumların sınavın güvenilirliğini olumsuz etkilediğini, bu noktada bir güven probleminin az da olsa var olduğunu beyan etmişlerdir. Ayrıca sınav sırasında şans faktörünün ve stresin sınavdaki başarı üzerinde etkili olan diğer faktörler olarak tanımlasalar da bu durumları sınavın güvenilirliği ile doğrudan doğruya ilişkilendirmemişlerdir.

Kendilerine “alan sınavında var olan sorunların çözümüne yönelik ne yapılması gerekir?” şeklinde bir soru yöneltildiğinde, katılımcılar farklı görüşler beyan etmiş olsalar da genel olarak katılımcıların tamamı, kendilerinin 17 tane dersle ilgili 50 soru ile karşılaşmalarının olumsuz sonuçlarını azaltmak için soru sayısının dersler gözetilerek artırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca sınavda kendilerine yöneltilen derslerin hangi konulardan muhatap olduklarını diğer bir deyişle hangi konuların kendilerine yöneltileceğine yönelik kafalarında bir tereddüt ve karmaşa olduğunu, sınav konularının açık, net ve ayrıntılı olarak kamuoyuyla paylaşılmasının faydalı olacağını dile getirmişlerdir. Bu konu ile ilgili “ilerde ben alan sınavının bütün geçerliklerinin daha iyi olacağını düşünüyorum. Çünkü zaman her şeyin ilacı... Şu anda hangi konulardan kaç soru çıkacağı kesin değil ilerleyen zamanlarda bunun netleşeceğini düşünüyorum” (Katılımcı-4) demiştir. Ayrıca “konu sınırlaması yapılması gerektiği” (Katılımcı-3) yönünde bir öneri getirilirken, bir katılımcı tarafından “sınav yıllara yayılabilir”(Katılımcı-5) görüşü belirtilmiştir. Diğer bir katılımcı tarafından ise, “nitelikli öğretmenler seçmek istiyorsak performans ve uygulama odaklı, ürün ve sürecin

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ ALAN SINAVINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

değerlendirildiği bir ölçme değerlendirme sistemine geçilerek öğretmen seçiminin daha yararlı olacağını” (Katılımcı-3) belirtmiş ancak bu durumda yeni sorunları beraberinde getireceğini beyan ederek durumun sağlıklı yürütülmesi şartıyla; performans ve uygulama odaklı, ürün ve süreç değerlendirme temelli bir öğretmen seçimi sisteminin alan sınavından daha kaliteli bir sistem olduğunu belirtmiş ve böyle bir sisteme geçilmemesi durumunda ise alan sınavının adaletsizliğe ya da eşitsizliğe neden olmadığını geçmişe nazaran bu sınav sistemini daha fazla desteklediğini beyan etmiştir.

TARTIŞMA SONUÇ ve ÖNERİLER

Cumhuriyet Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adaylarının görüşlerine göre alan sınavının içeriği, geçerlik ve güvenilirliğini inceleyen bu çalışma sonuçlarına göre öğretmen adayları tarafında genel olarak bu sınav olumlu ve geç kalınmış bir uygulama olarak görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca alan sınavının alan bilgisine sahip alanına teorik düzeyde hakim öğretmenler seçeceği konusunda da ortak bir görüş hakimdir. Katılımcılarda 2013 yılından önce yapılan KPSS’nin adaletsiz bir sistem olduğu, yeni gelen alan sınavının daha adaletli bir sistem olduğu kanısının hakim olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erdem ve Soylu (2013) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun (%75) KPSS yerine alan sınavını tercih ettiği ve öğretmen seçiminde başka faktörlerin de göz önünde bulundurulması gerektiği tespit edilmiştir. Semerci ve Özer (2005) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının KPSS’nin gerekli ve adaletli bulmadıkları bulgusu dikkate alındığında bu kanının alan sınavıyla birlikte adalet bağlamında olumlu yönde değişim olduğunu söylemek mümkündür. Bu yönde gerçekleştirilecek boylamsal çalışmalar konuya daha fazla ışık tutacaktır.

Gündoğdu ve diğerleri (2008) yaptığı çalışmada da KPSS’nin iyi öğretmen seçen bir sınav olmadığı, KPSS’yi kazanmak öğretmen olmak için yeterli olmadığı sonuçları araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Eraslan’ın (2004) yaptığı araştırmaya göre öğretmen adaylarının KPSS’ye girişte giriş puanı ve mezuniyet derecesi gibi değişkenlerin dikkate alınmasını istemeleri, sınavın objektif olmadığı tutumu, sınavın genel kültür, genel yetenek ve pedagojik alanlarda öğretmen yeterliklerini ölçmediğini belirtmeleri yine yapılan bu çalışmayı destekler niteliktedir. Ayrıca, Eraslan (2006) KPSS’nin test tekniğine sahip, görünce hemen tanıyan, ezberci bir mantığa sahip bireyler tarafından başarılabilirdiği; KPSS’nin sadece bilişsel boyuta hizmet ettiğine ve nesnel olmadığına dikkati çekmektedir. Şahin ve Arcagök’ün (2010) yaptığı araştırmada öğretmen adaylarının çok azının KPSS’nin öğretmen yeterliğini ölçen bir sınav olduğuna katılması sonucu bu araştırmanın sonuçlarıyla paralellik taşımaktadır. Gündoğdu ve diğerleri (2008) ve Yüksel (2003) yaptığı çalışmalar da KPSS’nin iyi öğretmen seçen bir sınav olmadığı, KPSS’yi kazanmak öğretmen olmak için yeterli olmadığı sonuçları araştırma sonuçları benzerlik taşımaktadır.

Katılımcılar alan sınavında sorulan 50 sorunun kapsamlı olduğunu bu 50 soru için çalışılan konu dağılımının çok fazla olduğu konusunda eleştirilerde bulunmuştur. Yani alan sınavında sorulan 50 sorunun kapsamı tam yansıtmadığını, bu soru sayısının daha fazla olması gerektiğini veya alan sınavında sorulan dersler için konu sınırlamasına gidilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Ancak bu 50 soru için sorulan derslerin üniversitede verilen dersler ile paralellik taşımasının kendileri için bir avantaj olduğunu ve kendilerinin bilgi ve becerilerinin artıp, alanını daha iyi bilen kişiler olarak yetişecekleri konusunda görüş bildirmişlerdir.

Katılımcılar üniversitede verilen dersler ile alan sınavının içeriğinin bir tutulmasını olumlu karşılarken kendileri için olumsuz bulunan birkaç faktörden de bahsetmişlerdir. Bu faktörlerin en başında öğretim elemanlarından kaynaklanan faktörler gelmektedir. Özellikle

öğretim elemanının derse karşı ilgisiz olması, yüzeysel anlatması veya hiç anlatmaması, konuya ve derse hakim olamaması katılımcılar tarafından alan sınavındaki başarıları üzerinde olumsuz sonuçlara neden olan faktörler olarak görülmektedir. Diğer bir değişle öğretim elemanının ilgisiz ve konuya derse hakim olamaması alan sınavına hazırlık noktasında bir problem olarak görülmüştür. Katılımcıların ortak görüşüne göre alan sınavına hazırlık yapmak amacıyla adaylar, üniversitedeki öğretim elemanının açığını akademik kitaplar ve dershaneler aracılığı ile kapatmaya çalışmaktadırlar.

Katılımcılar üniversitede aldıkları 4 yıllık eğitimde ders geçme odaklı, sınav odaklı ve ezbere dayalı bir sistemle çalıştıklarını belirtmişler bu durumda günü gelince yapılmış olan alan sınavına olumsuz yansımalarından bahsetmişlerdir. Üniversite yıllarında ezbere dayalı ders ve sınav geçmek için yapılan çalışmaların alan sınavına hiçbir katkısı olmadığını belirtmişlerdir.

Katılımcılar tarafından dikkat çekilen bir başka hususta üniversiteler arasındaki farklılıkların alan sınavına yansımalarıdır. Büyük ve kaliteli eğitim veren üniversitelerin alan sınavında daha başarılı olacağı düşüncesi katılımcılar arasında yaygın bir şekilde var olmaktadır. Kapsam olarak aynı dersler farklı üniversitelerde aynı ad altında işlenmesine rağmen eğitimin kaliteli olması bazı üniversiteler arasında dengesizliğe yol açmaktadır.

Katılımcılar, alan sınavının geçerlik ve güvenilirlik hususlarının birbirlerini doğrudan etkilediğini dile getirmişlerdir. Alan sınavındaki 50 sorunun 17 ders gibi geniş bir yelpazeden sorulmasının kapsam geçerliğini düşürdüğünü haliyle bu durumda güvenilirliğe etki ettiğini kanısının katılımcılarda hakim olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar alan sınavının puan katsayısının %50 gibi büyük bir yüzdeye sahip olması ile soru sayısı az o olması arasındaki uçurumun sınavın geçerliğine ve güvenilirliğine olumsuz etki edeceğini dile getirmişlerdir. Puan katsayısının fazla olması katılımcıların ÖABT'ye ağırlık vermesine neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcılar alan sınavının güvenilirliği konusunda yine kapsam geçerliğinde olduğu gibi soru sayısının azlığı ve puan katsayısının fazla olmasından hareketle değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Katılımcıların; geçerlik-güvenirlik ilişkisinden yola çıkarak, soru sayısının azlığı ve puan katsayısının fazla olmasından dolayı sınavın güvenilirliğinin düştüğü noktasında ortak kanaate sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Güvenirlik konusunda katılımcıların vurguladığı bir başka konu ise ÖSYM'ye olan güven sorunudur. Soruların sızdırılma olasılığına dikkat çeken katılımcılar böyle durumların sınavın güvenilirliğini düşüreceğine inandıkları tespit edilmiştir.

Katılımcılarda fakülteden yeni mezun öğretmen olan öğretmen adaylarının bilgilerinin taze olacağından dolayı daha fazla başarılı olacağı kanısının hâkim olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, Atasoy ve Demir (2014) tarafından yapılan ve istatistiksel sonuçlara dayanan araştırmada yeni mezunların daha önce mezun olan adaylara nazaran KPSS 121 puanının daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcılar bu görüşlerini dile getirdikten sonra, sınavın yıllara yayılabileceğini; sınav konularının açık, net ve ayrıntılı bir şekilde kamuoyuyla paylaşılması gerektiğini, nitelikli öğretmen seçimi için performans ve uygulamaya yönelik, süreç ve ürün temelli bir değerlendirme yapılabileceğini önermişlerdir.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulardan hareketle;

- 1- Alan sınavının kapsam geçerliğini ve güvenilirliğini artırmak amacıyla derslere göre soru dağılımlarının yeniden ele alınarak, soru sayısı artırılmalıdır
- 2- Alan sınavının içeriği, kapsamı ve açıklanan derslerle ilgili konu dağılımı ayrıntılı olarak kamuoyuyla paylaşılmalıdır.
- 3- Alan sınavı mevcut haliyle pedagojik alan bilgisine teorik düzeyde hakim adayları belirleyebilecek bir sınav olarak algılanmaktadır Ancak, öğretmenlik mesleği genel ve

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ ALAN SINAVINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

özel alan yeterlilikleri MEB (2012), dikkate alındığında; adalet ve eşitlik prensipleri doğrultusunda, objektif kriterler gözetilerek performans ve uygulamaya yönelik, süreç ve ürün temelli bir öğretmen seçme politikasının ve sistemin geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Açıl, Ü. (2010). *Öğretmen adaylarının akademik başarıları ile KPSS puanları arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Atasoy, B. (2004). *Eğitim fakültelerinin ÖSS ve KPSS puanları yönünden karşılaştırılması*. Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Ankara.
- Atasoy, T.ve Demir, S. B. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının akademik başarıları ile KPSS puanları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7 (3).
- Atav E ve Sönmez, S. (2013). Öğretmen adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)'na ilişkin görüşleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* Özel Sayı (1), 01-13.
- Bahar, H. H. (2006). KPSS puanlarının akademik başarı ve cinsiyet açısından değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 31(140), 68-74.
- Bahar, H. H. (2011). ÖSS puanı ve lisans mezuniyet notunun KPSS 10 puanını yordama gücü. *Eğitim ve Bilim*, 36(162), 168-181.
- Başkan, Z. ve Alev, N. (2009). Kamu Personeli Seçme Sınavında (KPSS) çıkan soruların öğretmenlik meslek derslerine göre kapsam geçerliği, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 29-49.
- Baştürk, R. (2007). Türkiye'deki kamu eğitim kurumlarında çalışacak öğretmenlerin atanmalarına ilişkin bir inceleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 33, 33-40.
- Creswell, J. W. (2013). *Araştırma deseni* (Çev Edt: Demir, S. B.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri* (Çev Edt: Bütün, M. ve Demir, S. B.). Ankara: Siyasal Kitap.
- Çelik, K. ve Kavak, Y. (2009). *Eğitim fakülteleri ve KPSS-öğretmenlik sınavı sonuçları üzerine bir çalışma*. Türkiye'nin Öğretmen Yetiştirme Çıkmazı Ulusal Sempozyumu, Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Çimen, O. ve Yılmaz, M. (2011). Biyoloji öğretmen adaylarının KPSS ile ilgili görüşleri, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 4, 159- 172.
- Elçiçek, Z., Tösten, R., ve Kılıç, M. (2012). İlköğretim öğretmenlerinin Kamu Personeli Seçme Sınavı'na (KPSS) yönelik görüşlerinin belirlenmesi (Kars İli Örneği), *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 4, (7), 109 123.
- Eraslan, L. (2004). Öğretmenlik mesleğine girişte kamu personeli seçme sınavı (KPSS) yönteminin değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1 (1),1-31.

- Eraslan, L. (2005). Kamu Personeli Seçme Sınavı'na hazırlanan öğretmen adaylarının psiko-sosyal durumlarının belirlenmesi. *Öğretmen Dünyası*, 12, 19-21.
- Eraslan, L. (2006). Yeni eğitim fakülteleri açma girişimi üzerine bir değerlendirme. *Öğretmen Dünyası*, 3, 24-28
- Ercoskun, M. H. ve Nalçacı, A. (2009). Sınıf öğretmeni adaylarının ÖSS, akademik ve KPSS başarılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 479-486.
- Erdem E ve Soylu, Y. (2013). Öğretmen adaylarının KPSS ve Alan sınavına ilişkin görüşleri *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1): 223-236.
- Ergün, M (2005). İlköğretim okulları öğretmen adaylarının KPSS'deki başarı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi (Kastamonu İli Örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(2), 311-326.
- Gündoğdu, K., Çimen, N. ve Turan, S. (2008). Öğretmen adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) ilişkin görüşleri, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, (2), 35-43.
- Gürol, M.ve Sevindik, S. (2009). *Öğretmen adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi*. 1.Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi, Çanakkale.
- Kablan, Z. (2010). Akademik mezuniyet ortalama puanı ile KPSS başarı puanı arasındaki ilişki. *Uludağ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 451-470.
- Kuran, K. (2012). Öğretmen adaylarının KPSS kursu veren dersanelere ve KPSS'ye ilişkin görüşleri, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18), 143-157.
- Marshall, C. & Rossman, G. B. (2011). *Designing qualitative research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Mills, G. E. (2003). *Action research a guide for the teacher researcher* (2 nd. edition). Boston: Pearson Education.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd edition). Thousand Oaks, CA: Sage.
- MEB (2012). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. Ankara Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2012). *Öğretmenlik mesleği özel alan yeterlikleri*. Ankara Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Myers, K. K. & Oetzel, J. G. (2003). Exploring the dimensions of organizational assimilation: Creating and validating a measure. *Communication Quarterly*, 51(4), 438-457.
- Nartgün, Ş. S. (2008). Aday öğretmenlerin gözüyle Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim kurumlarına öğretmen atama esasları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2),47-58.
- Odabaş, S. (2010). *Öğretmen adaylarının KPSS sınavına ilişkin görüşleri (Ankara Örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Okçu, V. ve Çelik, H. C. (2011). Öğretmen adaylarının KPSS'ye ilişkin görüşlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına etkisi, *The International Journal of Research in Teacher Education*, 1(2), 30-54.
- Patton, Q. M. (2014) *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev Edt: Bütün, M. ve Demir, S. B). Ankara: PegemA
- Punch, K. F. (2009). *Introduction to research methods in education*. London: Sage Publications.
- Semerci, N. ve Özer, B. (2005). *Tezsiz yüksek lisans ve üniversite son sınıf öğrencilerinin KPSS sınavına yönelik algıları*. XIV. Eğitim Bilimleri Kongresi, Denizli.
- Şahin, Ç. ve Arcagök, S. (2010). *Sınıf öğretmeni adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) ilişkin algıları*. 9. Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Elazığ.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ ALAN SINAVINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

- Yeşil, R., Korkmaz, Ö. ve Kaya, S. (2009). Eğitim fakültesindeki Akademik Başarının Kamu Personeli Seçme Sınavı'ndaki başarı üzerine etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 149-160.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara:Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and methods* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Yüksel, S. (2003). *Öğretmen atamalarında merkezi sınav uygulamasının (KPSS) değerlendirilmesi*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, Malatya.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The literature regarding the field test does not contain any studies on the opinions of pre-service teachers about the field test that has recently been enforced. In the light of this point, the aim of this study is to investigate the opinions of pre-service teachers regarding the field test that has been enforced as of 2013. The findings of this study are predicted to contribute to the implementation of the new system.

Method

The study was carried out pursuant to the design of case study method that is one of the qualitative research methods. Among the purposeful sampling methods, the Homogeneous sample.method (Patton, 2014), was used in the study.

The study was conducted with the 4th Grade students enrolled at Cumhuriyet University, Education Faculty, Social Studies Education, in Sivas. The sampling consisted of six students, three males and three females.

In the research, semi-structured interview form was used as a data collection tool. All the interviews were recorded on a tape recorder throughout the research. A 140-minute interview was had within the scope of the research; the tape recordings were computerized through the Microsoft Word processing program as raw data without being subjected to any screening. Each transcript in the research were analyzed by using line by line analysis analysis approach. Inductive descriptive analysis, content analysis and the constant comparison technique were used in the interpretation of the interview data.

Result and Discussion

As a result of analysis of the interview data, two major themes emerged; 1. Opinions on the field exam test and its contents. 2. Opinions on the validity and reliability of the test.

The analysis of the data obtained from the interviews concluded that the pre-service teachers were positive about the field tests that have been enforced since 2013 According to the evaluations of the pre-service teachers' responses about the past and the present, it was found that the field test that contained mathematics and Turkish questions failed to select qualified teachers with the required criteria, as they had all been trained in the field of social sciences. Moreover, according to the interviews, the fact that the pre-service teachers were expected to

respond only to the questions in their fields since 2013 was appreciated by all participants and all pre-service teachers believed that this implementation should have occurred earlier.

When questioned about why they were positive about the field test, pre-service teachers mentioned that the field test was capable of selecting qualified teachers or the teachers that were qualified in their own fields of expertise. Accordingly, they believed that this would directly affect the quality of education. The reason why the participants were positive about the field test was its capability to select qualified teachers, as only those who have sufficient field knowledge were able to pass the test. Pre-service teachers explained this through such expressions as, "positive; should have been enforced long before; I support; it must certainly be implemented; and a good decision."

Participants declared that the validity and the reliability of the field test were interrelated and that they affected each other directly. They mentioned the validity using two sub categories: content validity and predictive validity. With respect to the content validity of the field test, participants mentioned that there were 50 questions about 17 of the courses they were taught within the faculty. They stated that asking 50 questions about 17 courses taught within the faculty decreased the content validity of the test.

The fact that the score index of the Teaching Field Knowledge Test (TFKT) in the Public Personnel Selection Examination (PPSE) was effective at a rather high value of 50% and that there were few questions led to the agreed upon interpretation that there was a huge gap and the test was unbalanced. The fact that there were few questions and that the PPSE index was rather high caused the value of the content validity to decrease. Pre-service teachers suggested that this should be reevaluated and the number of questions should be increased. Pre-service teachers mentioned that the index of the TFKT was as high as 50% in PPSE and this led students to focus on the TFKT, which contained field knowledge and required training in the field.

With respect to the predictive validity of the test, the participants mentioned that there was not a direct relationship between the graduation scores and the selection of qualified teachers. Accordingly, they stated that the pre-service teachers with high graduation scores were not necessarily qualified teachers and that a test-oriented evaluation would not suffice for qualification along with the graduation score. Therefore, according to the pre-service teachers, the selection of teachers according to the graduation scores would not be a fair selection.